

Kloosterkerk

5 juni 2022 – *Pinksteren* – dienst met doop en belijdenis

Ezechiël 37,7-14 – Handelingen 2,1-13

ds. Rienk Lanooy

U kunt deze dienst alsnog bekijken en beluisteren via <https://youtu.be/369eM3-x9S8>

Gebed van Pinksteren

Als u ons vandaag doorgloeit met de werveling van uw adem
laat die zachte kracht zich dan ook weerspiegelen
in de taal die wij spreken
in de dingen die wij doen
in de mens die wij zijn
want onze woorden zaaien zo vaak verdeeldheid
wat wij doen vervreemdt ons van elkaar
en wij weten niet goed wie wij werkelijk zijn
leer ons door uw Geest van goedheid
om wie wij bidden
dat wij in beweging komen
dat we onze woorden uitspreken op het ritme van úw adem
onze daden laten kleuren door de gloed van uw verlangen voor de wereld
en ons leven laten opbloeien ter ere van elkaar en van U
zodat wij bijdragen aan het bezielde verband van alles wat er leeft
hier en overal op deze aarde
door Jezus Christus onze Heer
A: Amen

Preek

“En? Hoe gaat het met ons Herman op school?”, vroegen de ouders van Herman Finkers bij een ouderavond. “Nou,” zei de meester, “Herman heeft een sterke fantasie. Maar maakt u zich niet ongerust, dat krijgen we er nog wel uit.”

Finkers vertelt: “Ik zat in Almelo op een Rooms-katholieke jongensschool. En op die school werden we doodgegooid met dogma’s. Het dogma van $1+1 = 2$. Het dogma van 'iets is in wezen niets anders dan...': Een boom is in wezen niets anders dan een zuurstoffabriek. Die zuurstoffabriek benauwde mij en verstikte alle poëzie. Tot op een dag de kapelaan in de klas kwam. De kapelaan vertelde ons: “Er is maar één God... en Hij bestaat uit drie personen en Maria is zijn moeder.” Ik dacht: “Goddank, eindelijk iemand met wie je fatsoenlijk kunt praten, want tot dan toe had ik op school maar één interessant verhaal gehoord en dat was het verhaal van de drie musketiers, want die waren met z’n vieren... Dat was een verhaal met ruimte en de kapelaan barstte van de verhalen met ruimte.” – aldus Herman Finkers

Vandaag vieren wij het feest van de Geest, en dat is het feest van de ruimte. Waar de Geest binnenstroomt, wordt ruimte gemaakt voor het onverwachte. Hoe dat zit, en wie of wat de Geest is, daar kun daar lang of kort over praten, en over God doen we dat dan ook, vooral lang. Over God heeft iedereen immers een mening: hij bestaat of niet, hij is voor de oorlog of er tegen, hij zegent de wapens van de ene kant, maar ook van de andere kant, hij is almachtig of onmachtig, hij is een zij, of... Als het over God gaat, gaat het al gauw over dogma's. Over hoe het zit. Maar het Pinksterfeest gaat over een andere kant van de Eeuwige: niet over hoe het zit, maar wat hij doet. De Geest is niet: God in dogma's maar God in actie. De Geest vermoeit zich niet met de vraag of het wel kloppend is wat je zegt, maar de Geest laat je hart sneller kloppen. De Geest is de Geest van de kunsten, van de omkeer, van de dingen die niet kunnen en toch gebeuren, van de verrassing, van een nieuw begin, van het leven dat in al zijn rijkdom geleefd wordt. De Geest

is die weerstand in je leven die er voor zorgt dat je in beweging komt, zoals zojuist de helikoptertjes van de kinderen door de weerstand van de onzichtbare lucht gingen draaien. Waar de Geest is, is vrijheid, schrijft de apostel Paulus in een van zijn brieven (2 Korintiërs 3,17), zij gaat aan alle dogma's voorbij, en niet alleen de kerkelijke.

Want Finkers zegt het treffend: waar we God misschien al achter ons hebben gelaten, zijn we de dogma's nog niet kwijtgeraakt. 'Sinds de mensen niet meer in God geloven, geloven ze niet meer in niets maar in alles wat je maar wilt', zei Chesterton eens. En dus laten we ons gezeggen door het dogma van de groei, van het opkomen voor jezelf, van de maakbaarheid van het bestaan, van de assertiviteit, van 'wij zijn ons brein', het dogma van de zog. feitelijkheid: dat 1+1 alleen maar 2 kan zijn en dat een boom alleen maar een zuurstoffabriek is. Het dogma dat alleen dat er toe doet wat kan worden uitgedrukt in cijfers, in nut, in 'wat heb ik eraan', en dat alles wat verwondering opwekt, stilte oproept, daar zo vaak voor moet wijken: de boom, de natuur die ook betekenis heeft in zichzelf.

Ieder mens heeft immers de ervaring opgedaan dat 1+1 helemaal niet altijd twee is. Soms blijft 1+1 gewoon 1+1, wanneer twee mensen niet nader tot elkaar komen, als er geen zinsverband is, geen zielsverwantschap. Maar omgekeerd, gelukkig, kan 1+1 veel meer dan 2 zijn. Dan is de som meer dan de delen, dan word je door een ander meer dan je zelf bent, omdat die ander je ziet, omdat je gekend bent, of zoals Jan Pieter Gootjes het in een van zijn kunstwerken hier in de kerk zegt: 'Known'. Dat gaat immers de kale feiten verre te boven, dat is waar je feitelijke leven betekenis krijgt, waar je de zin ervan begint te zien.

En dat is ook precies wat er gebeurt in dat visioen van de profeet Ezechiël. We hoorden het zo even. Het is een vreemd verhaal, ik voel er zelf ook altijd wat weerstand bij omdat het zo plastisch is, met al die botten, spieren en vlees. Het doet me denken aan het schilderij *De anatomische les van Dr. Nicolaes Tulp* dat hier vlakbij in het Mauritshuis hangt. Het is een werk van Rembrandt waarop dokter Tulp nogal aanschouwelijk vertelt over het menselijk lichaam met zijn botten, spieren en vlees. Ik zeg er gelijk bij: die kennis heeft ontzettend veel bijgedragen aan ons welzijn. De feiten doen er toe, werkelijk.

Maar betekenis vindt dokter Tulp niet als hij een lichaam openlegt, zoals in het visioen van Ezechiël het verhaal nog niet klaar is als met veel geruis botten, spieren en huid zich samenvoegen tot een lichaam. Dan zitten we nog op het niveau van de feiten, en het feit is dat het nog steeds om een dood lichaam gaat. En daarom moet er nog iets meer gebeuren, want, zegt het visioen, *want ademen deden ze nog niet*. En de Eeuwige zegt daarom tegen Ezechiël: en nu moet je de wind oproepen, de *roeach*, je kunt ook zeggen: de adem, of de Geest, het woord wordt er allemaal voor gebruikt. En je moet zeggen: *Kom uit de vier windstreken, wind, en blaas in deze doden zodat ze weer gaan leven*. En de wind waait door de doden heen en ze gaan leven. En zo ziet de profeet in zijn droom hoe een mens mens wordt als de adem van de Eeuwige door hem heen waait; als hij gekend is, 'well-known'. Het gaat met die Geest niet om overleven, over stofwisseling en het werken van de vitale functies, maar over de hoop die terugkeert, over – en ik vind dat een mooi beeld van de profetie – over een afgesneden levensdraad die weer aangesloten wordt. Hoe word ik weer mens?

Toen we vorige week zaterdag met de mensen die zich vandaag verbinden met de christelijke traditie over hun levensweg praatten, ging het vaak daarover: hoe je je als mens kunt voelen wanneer je levensdraad is afgesneden van dat goede leven. Voor de een lag dat aan het werk, meeslepend, maar niet vervullend, voor een ander had het te maken met de moeite om te accepteren wie je bent, weer een ander zocht en zocht, in zichzelf, in de dogma's, in de feiten, maar vond het niet, iemand kon niet in het reine komen met een wereld waarin geluk en voorspoed zo ongelijk zijn verdeeld en weer iemand anders zag, geconfronteerd met de dood,

dat het leven niet zo maakbaar is als hij dacht.

En ieder had op zijn eigen wijze iets van de Geest ervaren. Zo zeiden ze het niet, maar er was iets geweest, een ervaring, een mens, een inzicht dat onzichtbaar, maar aanwezig, ruimte schiep voor een nieuwe kijk op het leven. Dat de kern van dat geschapen bestaan niet is dat wij alleen maar zuurstof inademen en CO2 uitademen en zo ons leven uitzitten, met hier en daar een pretje – tegenwoordig heet dat: 'herinneringen maken' – over maakbaarheid gesproken! – , maar dat in ons de adem van God, werkzaam wordt. Dat wij niet alleen maar bestaan, maar dat wij leven met een richting, met betekenis, in de ruimte van de Eeuwige.

En zij ervoeren wat het verhaal van Ezechiël vertelt: dat de Eeuwige ervoor kiest om zich met ons mensen te verbinden. De Geest komt wel van buiten, maar gaat niet buiten ons om. Ze laat zich niet toeschouwen als een vreemde eend in de bijt. Nee, ze daalt neer in mensenharten en werkt door ons heen, door onze figuurlijk gesproken soms wat levenloze en betekenisloze lijven, waarin we hier op aarde rondscharrelen. De Geest is niet los verkrijgbaar, maar zij is er waar mensen opstaan en in beweging komen en gaan leven naar Gods verlangen. Ze is er waar dogma's poëzie worden, en noten muziek, waar materie kunst wordt. Waar overleven omslaat in vreugde om het bestaan en kaalslag transformeert in hoop, waar een uitgebluste ziel veerkracht ervaart, waar grijsheid kleur krijgt en waar feiten zin krijgen en fantasie betekenis. Waar ouders zeggen: wij laten ons kind dopen omdat we hopen en bidden dat het doorademd wordt en oog krijgt voor die andere dan alleen maar zichtbare wereld, en dat het zich gekend weet, niet door het algoritme, de alomtegenwoordige camera's, door de big data en de big brothers om ons heen, maar door een God die mensen ziet, hen kent, waardoor het leven betekenis krijgt, liefdevol wordt, schoonheid kent.

Dat alles is Geesteswerk, God in actie. God die ruimte schept. Iemand zei: 'Maar hoe weet ik nu of ik daar werkelijk klaar, voor mijn verbintenis met deze traditie, met deze God?' Ik zou zeggen: 'Daar ben je als mens nooit klaar voor, en tegelijkertijd ben je er altijd klaar voor'. Want de Geest kijkt niet van te voren wie zij doorademt. Er is geen diploma voor nodig om je kansen om de Geestesmarkt te vergroten. Dorre beenderen zijn het in Ezechiël, geen vitale topgelovigen die het moeten hebben van de adem Gods en met Pinksteren, vertelt Lukas, raast de Geest door het gehele huis, en niemand wordt ontzien. Hij waait waarheen hij wil, en schept ruimte in levens van mensen. Hij wacht niet tot je klaar bent, hij maakt je klaar voor een nieuw bestaan.

Ik moet denken aan de film 'Lunana: a Yak in the Classroom' over een leraar in Bhoetan die naar een schoolje wordt gestuurd in de bergen, acht dagreizen ver weg van alles en iedereen. Hij is er volstrekt niet klaar voor, heeft er eigenlijk geen zin in, liever zou hij zijn geluk zoeken in Australië. Maar hij gaat en gaandeweg ontdekt hij hoe betekenisvol zijn missie is en hoe hij zich verbindt met de kinderen van Lunana (en met die enorme Yak in het klaslokaal). Ik zag het verhaal als een gelijkenis van de Geest, die mensen in beweging zet, ook door hun aarzelingen en weerstanden heen, en hen het goede leven laat vinden, met hun naasten en met de Eeuwige.

Dat verhaal van Gods Geest klinkt altijd weer en is sterker dan alle leegte waarmee wij ons kunnen vullen, het geeft ruimte voorbij al onze dogma's, het blaast niet hoog van de toren, maar stil en krachtig in ons hart, en altijd dient het zich weer aan. De Geest is als de fantasie van Herman Finkers. 'Die krijgen we er wel uit', zei de meester, bang als we kunnen zijn voor de ruimte die ze schept, maar wie zich er door laat inspireren, wordt er – naar de woorden van Paulus – een liefdevol, vrolijk, vredig, geduldig, vriendelijk, goed, vertrouwensvol, zachtmoedig en zelfbeheerst mens van (Galaten 5,22-23). Mooier wordt het niet.

Gebeden

Trouwe God,
wij danken u
voor alle mensen
dingen en gebeurtenissen
waarin wij een glimp
van uw Geestkracht
herkennen,
niet in het minst
in de mensen
die ons zijn voorgegaan
in het geloof
en daarin veelbetekenend
zijn geweest:
ouders, grootouders
geliefden en vrienden
voorgangers, kunstenaars
kerkvaders en -moeders
profeten en apostelen.

Zij hebben
elk in hun tijd
en op hun wijze
geleefd
vanuit hun vertrouwen op u
en wij bidden dat ook wij
en in het bijzonder
zij die zich
vanmorgen hebben verbonden
met de christelijke traditie
de groten en de kleine
op onze manier
zullen zoeken
naar een wijze

waarop wij nu
ons vertrouwen in u
kunnen uitdrukken
en uitdragen
en zo opgenomen worden
in die lange stoet
van geloofsgetuigen
op weg
naar een nieuwe wereld

Wij danken u voor de kerk
dankzij haar
– soms ondanks haar –
hebben mensen
vogels van allerlei pluimage
zich kunnen verbinden
met u en met elkaar
wij bidden dat
er een geest van ruimte heerst
om te groeien
in vertrouwen
op U en op elkaar
dat zij zich richt
op wat goed is
voor mens en wereld
van nu.

Wij bidden om vrede
waar mensen
in de greep zijn
van een geest
van geweld en strijd:
voor de inwoners

van Oekraïne en uit Oekraïne
voor de mensen in Jemen
en al die plaatsen
waar de strijd maar doorgaat
voor allen die bang zijn
voor het lot van hun geliefden
thuis of aan het front,
en voor wie thuis lijden
onder huiselijk geweld
of ontroostbaar zijn
om wie zij door een misdrijf
voorgoed moeten missen
dat wij zullen blijven spreken
van vrede en recht
hoe ver die ook van ons
en deze wereld
af lijken te staan

Wij bidden voor wie
ziek zijn
voor wie leven met verdriet
om het heengaan van...
dat zij herinnerd zal worden
met eerbied, genegenheid
en dankbaarheid om het goede
dat uit haar handen
voortkwam
en dat zij bij U geborgen is
en in de stilte
vertrouwen wij
wat verder in onze harten leeft
aan u toe...

Wanneer u vaker inspiratie ontleent aan de preken en gebeden die klinken in de Kloosterkerk, stellen wij u voor om een gift over te maken op NL 29 INGB 0000 0585 71 ten name van Stichting Kloosterkerk.

U steunt ons werk ermee!